

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2023.6.24>

STAN BADAŃ NAUKOWYCH NAD PROBLEMATYKĄ PRZECIWDZIAŁANIA ZAWŁASZCZANIU, MARNOWANIU MIENIA LUB JEGO PRZEJMOWANIU W DRODZE NADUŻYCIA STANOWISKA SŁUŻBOWEGO

Oleksiy Diduk

laureat Instytutu Badawczego Prawa Publicznego (Kijów, Ukraina)

ORCID ID: 0009-0005-7455-5695

oleksii_diduk@ukr.net

Adnotacja. W artykule dokonano analizy stanu badań naukowych poświęconych badaniu problematyki przeciwdziałania zawłaszczeniu, marnotrawieniu mienia czy jego zawłaszczeniu poprzez nadużycie stanowiska służbowego. Podsumowując dorobek naukowy krajowych naukowców, warto zauważyć, że opublikowane prace stanowią wstępną podstawę naukową i teoretyczną do dalszych badań wybranych zagadnień. Warto jednak zauważyć, że w warunkach wprowadzenia stanu wojennego zagrożenie publiczne przestępstwem przewidziane w art. 191 Kodeksu karnego Ukrainy, które popełniane są na terenie kompleksu obronno-przemysłowego (co zauważyło 91,2% ankietowanych). W szczególności jest to uzasadnione faktem, że ich popełnienie wiąże się z wyrządzeniem nieodwracalnej szkody bezpieczeństwu narodowemu Ukrainy, co z kolei podważa integralność terytorialną i nienaruszalność naszego państwa.

Słowa kluczowe: państwo, problemy, opozycja, zawłaszczenie, defraudacja, stanowisko oficjalne, wywiad naukowy.

THE STATE OF SCIENTIFIC RESEARCH PROBLEMS OF PREVENTING THE APPROPRIATION, WASTE OF PROPERTY OR POSSESSION OF IT THROUGH ABUSE OF OFFICE

Oleksiy Diduk

laureate of the Research Institute of Public Law (Kyiv, Ukraine)

ORCID ID: 0009-0005-7455-5695

oleksii_diduk@ukr.net

Abstract. The article analyzes the state of scientific research devoted to the study of the problems of countering appropriation, waste of property or taking possession of it by abuse of official position. Summarizing the scientific achievements of domestic scientists, it is worth noting that the published works form the original scientific and theoretical basis for further research of the selected issues. However, it is worth noting that in the conditions of the introduction of the martial law regime, the public danger of criminal offenses, provided for in Art. 191 of the Criminal Code of Ukraine, which are committed in the field of the defense-industrial complex (which was noted by 91.2% of the surveyed respondents). In particular, this is justified by the fact that their commission entails causing irreparable damage to the national security of Ukraine, which in turn undermines the territorial integrity and inviolability of our state.

Key words: state, problems, opposition, appropriation, embezzlement, official position, scientific intelligence.

СТАН НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПРОБЛЕМ ПРОТИДІЇ ПРИВЛАСНЕННЮ, РОЗТРАТІ МАЙНА АБО ЗАВОЛОДІННЯ НИМ ШЛЯХОМ ЗЛОВЖИВАННЯ СЛУЖБОВИМ СТАНОВИЩЕМ

Олексій Дідук

здобувач Науково-дослідного інституту публічного права (Київ, Україна)

ORCID ID: 0009-0005-7455-5695

oleksii_diduk@ukr.net

Анотація. У статті здійснено аналіз стану наукових досліджень присвячених вивченню проблем протидії привласненню, розтраті майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем. Узагальнюючи науковий доробок вітчизняних вчених, варто відзначити, що опубліковані праці складають вихідні науково-теоретичні основи для подальшого дослідження обраної проблематики. Однак варто зазначити, що в умовах введення режиму воєнного стану, значно зросла суспільна небезпечність кримінальних правопорушень, передбачених ст. 191 КК України, які вчиняються у сфері оборонно-промислового комплексу (про що зазначило 91,2 % опитаних респондентів). Зокрема, це обґрунтовується тим фактом, що їх вчинення тягне за собою заподіяння непоправної шкоди національній безпеці України, що в свою чергу підриває територіальну цілісність та недоторканість нашої держави.

Ключові слова: стан, проблематика, протидія, привласнення, розтрата, службове становище, наукові розвідки.

Актуальність теми. Процес розбудови правової держави в Україні безпосередньо пов'язаний із дотриманням і належною реалізацією гарантованих Конституцією України прав і свобод людини та громадянина,

до яких, зокрема, належить їх право власності. Власність – економічна основа суспільства, показник добробуту населення, а тому одним із завдань держави є належне забезпечення охорони права власності. У статтях 13 та 41 Конституції України зазначено, що кожен має право володіти, користуватися та розпоряджатися своєю власністю, ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності, держава забезпечує захист усіх суб'єктів права власності (Швець, 2009).

За масштабами і темпами поширення у суспільстві кримінальні правопорушення проти власності традиційно посідають перше місце (близько 15 %) у структурі всієї злочинності (Злочини проти власності та їх запобігання, 2019). Серед злочинів проти власності особливе місце займають привласнення, розтрата чужого майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем, передбачені у ст. 191 КК України (Сироватка, 2020: 18).

Аналіз статистичної звітності Офісу Генерального прокурора свідчить, про те, що в окремі періоди спостерігається стійка тенденція до збільшення кількості кримінальних правопорушень, пов'язаних з привласненням, розтратою або заволодіння майна шляхом зловживання службовим становищем (ст. 191 КК України). Загалом, за період з 2018 по 2022 роки обліковано 46 485 кримінальних правопорушень, передбачених ст. 191 КК України. Зокрема, упродовж 2018 р. обліковано 10 323 кримінальних правопорушень, пов'язаних з розтратою майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ст. 191 КК України). При цьому на протязі 2019 р., у порівнянні з попереднім роком, спостерігається незначне зниження кількості вчинення таких кримінальних правопорушень на 18,5 %. Натомість з початку 2020 р. та завершуючи 2021 р. простежується тенденція до збільшення їх кількості, зокрема у 2020 р. на 20%, та у 2021 р. на 1%. Для 2022 року ж характерним є зниження на третину кількості кримінальних правопорушень передбачених ст. 191 КК України порівняно з попереднім 2021 р., (- 34,6%) (сайт Офісу Генерального прокурора, 2022).

Разом з тим показники офіційної статистики за 2022 р. свідчать про збільшення кількості кримінальних правопорушень передбачених ст. 191 КК України, вчинених у складі організованої групи та злочинної організації. Так, у 2022 р. обліковано 182 таких випадки, що на 65,6% більше у порівнянні із 2019 р., на 25,8% порівняно з 2020 р., та на 44,4% порівняно з 2021 р. (сайт Офісу Генерального прокурора, 2022).

Однак, як слушно зазначають окремі вчені усі злочини вчинені організованими групами та злочинними організаціями, мають підвищений ступінь латентності, що впливає на достовірність статистичних даних стосовно дійсних масштабів цього явища (Севрук, 2022: 243).

З огляду на викладене, слушно зауважують окремі вчені про те, що ефективна діяльність оперативних підрозділів з протидії організованим групам та злочинним організаціям дедалі частіше стає винятком, а не правилом (Павленко, 2022: 347), що й підкреслює **актуальність** наукової статті.

Зважаючи на викладене, слід зазначити, що значимість і важливість протидії привласненню, розтраті майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем вимагає більш поглибленого вивчення і науково-правової розробки.

У цьому контексті правильним є твердження С. О. Павленка про те, що: головною умовою будь-якого наукового дослідження є ґрунтовний аналіз наукового доробку вітчизняних та іноземних учених різних історичних періодів. Такий аналіз надасть можливість з'ясувати найвагоміші з-поміж них, що стали теоретичним підґрунтям предмета дослідження, з одного боку, й акцентувати на проблемних аспектах, що залишилися поза межами дослідження попередників, у контексті соціально-економічних, політичних, нормативно-правових, криміногенних та інших чинників – з іншого (Павленко, 2018: 107).

Стан наукового розроблення. Загальні положення оперативно-розшукової протидії кримінальним правопорушенням проти власності досліджували у своїх працях такі вчені, як О. М. Бандурка, В. І. Василичук, М. Л. Грібов, Д. Б. Сергєєва, О. Ф. Долженков, А. П. Запотоцький, О. І. Козаченко, Д. Й. Никифорчук, В. Л. Ортинський, Ю. Ю. Орлов, М. А. Погорєцький, С. О. Павленко, В. Г. Севрук, В. В. Тіщенко, О. Ю. Татаров, О. С. Тарасенко, С. С. Чернявський, Ю. М. Чорноус, та ін. Окремі аспекти виявлення та розслідування кримінальних правопорушень пов'язаних з привласненням, розтратою майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем висвітлювалися у роботах Я. В. Василевича, С. О. Журби, С. С. Кулик, В. В. Павліченко та ін.

Праці деяких із перелічених нами науковців мають тісний зв'язок із проблематикою нашого дослідження, а тому потребують докладнішого аналізу.

З огляду на зазначене **метою** статті є аналіз стану наукових досліджень присвячених вивченню проблем протидії привласненню, розтраті майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем.

Загалом, джерельну базу дослідження контролю за вчиненням окресленої категорії кримінальних правопорушень доцільно поділити на декілька груп, взявши за основу класифікації критерій предмета дослідження (Головін, 2021: 25).

Першу групу складають монографічні роботи, що присвячені загальним основам виявлення, документування та розслідування привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем.

Другу групу складають наукові праці, предметом дослідження яких є виявлення та розслідування привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем в окремих сферах фінансово-господарської діяльності.

До третьої групи ми відносимо комплексні дослідження із суміжних галузей юридичної науки, що передусім присвячені кримінологічним, кримінально-правовим, та адміністративним проблемам протидії привласненню, розтраті майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем.

Четверту групу складають окремі наукові статті фахівців у галузі криміналістики, оперативно-розшукової діяльності, кримінального права та кримінології, які стосуються проблематики обраного напрямку дослідження.

Виклад основного матеріалу. Розглядаючи комплексні дослідження, що присвячені загальним основам виявлення, документування та розслідування привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем, слід зазначити, що значний інтерес для нас становить дисертація С. С. Кулик на тему «Розслідування привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем» (Кулик, 2015). Дисертація є першим в Україні комплексним дослідженням, у якому розкрито особливості, розроблено теоретичні засади і сформовано практичні рекомендації, що стосуються розслідування привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем. Проведене дисертаційне дослідження дало змогу вирішити важливу наукову проблему, а саме: розробити та обґрунтувати теоретичні засади та практичні рекомендації щодо розслідування привласнення, розтрата або заволодіння майном шляхом зловживання службовим становищем, зокрема:

- визначено місце привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем у структурі майнових злочинів та висвітлено теоретичні засади формування криміналістичної методики їх розслідування;

- охарактеризовано способи привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем та виділено інші елементи криміналістичної характеристики вказаного кримінального правопорушення;

- з'ясовано найефективніші методи виявлення ознак привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем;

- визначено типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем;

- розкрито порядок реалізації взаємодії слідчих із працівниками оперативно-розшукових підрозділів, експертної служби та контрольно-ревізійних управлінь (відділів) на початковому етапі розслідування привласнення, розтрата або заволодіння майном шляхом зловживання службовим становищем;

- висвітлено тактику проведення окремих слідчих (розшукових) дій під час досудового розслідування привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем;

- окреслено особливості призначення та проведення окремих видів судових експертиз на початковому та наступних етапах розслідування привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем;

- запропоновані рекомендації щодо розслідування привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (Кулик, 2015).

Важливим також є дисертаційне дослідження Я. В. Василевича на тему «Оперативно-розшукова протидія привласненню та розтраті бюджетних коштів» (2018) (Перелік тем дисертаційних досліджень з проблем держави і права (затверджених у 2015 р.): розглянуті та схвалені координаційними бюро відділень Національної академії правових наук України, 2016), у якому автором напрацьовано низку пропозицій та рекомендацій для підвищення ефективності діяльності оперативних підрозділів щодо оперативно-розшукової протидії привласненню та розтраті бюджетних коштів.

Окремої уваги заслуговує монографічне дослідження С. О. Журби на тему «Криміналістична характеристика та розслідування привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем у сфері житлово-комунального господарства» (Журба, 2020). У роботі на основі міждисциплінарного підходу розроблено наукові основи комплексної криміналістичної методики розслідування розслідувань у сфері житлово-комунального господарства в умовах нового кримінального процесуального законодавства, визначено її місце в системі видових (внутрішньовидових) і позавидових методик, а також структури криміналістичної характеристики, до якої включено такі елементи: предмет злочинного посягання; спосіб та обстановка вчинення злочину; слідова картини злочину (сліди (або наслідки злочину) та збитки, заподіяні його вчинення); особа злочинця (Журба, 2020).

Становить цінність для нашої роботи і дослідження В. В. Павліченка на тему «Організаційно-тактичні засади протидії підрозділами Департаменту стратегічних розслідувань України привласненню, розтраті майна або заволодінню ним шляхом зловживання службовим становищем» (Офіційний вебпортал ЛьвДУВС, 2020). У якому автором запропоновано низку концептуальних положень, узагальнень і висновків щодо організаційно-тактичних засад протидії кримінальним правопорушенням даної категорії.

Особливої уваги заслуговують комплексні дослідження присвячені виявленню та розслідуванню досліджуваним видам кримінальних правопорушень в окремих сферах фінансово-господарської діяльності.

На особливу увагу заслуговує дисертаційне дослідження А. П. Запотоцького на тему «Теоретичні основи та практика розслідування злочинів у сфері будівництва» (Запотоцький, 2018). У роботі обґрунтовано низку положень і висновків, нових у концептуальному плані й важливих для юридичної науки, а також діяльності правоохоронних органів. Зокрема, вперше:

- на основі застосування міждисциплінарного підходу (аналізу теоретичних положень криміналістики, кримінального процесу, блоку економіко-правових дисциплін), а також узагальнення напрацьованих зарубіжних вчених визначено криміналістичну категорію «злочини у сфері будівництва», що становлять однорідну групу суспільно небезпечних діянь проти власності, у сфері господарської діяльності, у сфері службової

та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, проти безпеки виробництва; в основу їх систематизації покладено комплекс спільних ознак особи правопорушника, обстановки і предмету злочинів, слідоутворення та специфічних засобів збирання і використання доказів;

- доведено криміналістичне значення виокремлення у структурі обстановки вчинення злочинів у сфері будівництва специфіки функціонування будівельної організації (характеристика стадій і технологічних циклів, стану контролю за придбанням, зберіганням і використанням майна, фінансової дисципліни, повноважень і відповідальності конкретних осіб, їх доступу до матеріалів, обладнання чи коштів), яка визначає зміст, характер, способи та порядок оформлення будівельних робіт, з урахуванням яких правопорушники обирають конкретний спосіб учинення злочину;

- науково аргументовано доцільність запровадження у практику розслідування злочинів у сфері будівництва зарубіжного досвіду правової регламентації та організаційного забезпечення окремих процесуальних дій і допоміжних організаційних заходів, які стосуються: створення та функціонування міжнародних слідчих груп; порядку забезпечення відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням інвесторам унаслідок шахрайств, пов'язаних із залученням коштів на будівництво; запобігання вчиненню крадіжок будівельних матеріалів (обладнання), а також виявлення викраденого майна; цільової фахової спеціалізації слідчих (детективів);

- запропоновано порядок (програму) збирання стороною обвинувачення доказів учинення розкрадань у сфері будівництва шляхом проведення комплексу пов'язаних єдиним тактичним задумом слідчих (розшукових), інших процесуальних дій та організаційних (контрольних) заходів, у тому числі вилучення (шляхом тимчасового доступу або обшуку) й огляду проектно-кошторисної та іншої документації; застосування методів контролю (інвентаризації, контрольних обмірів, економіко-криміналістичного та документального аналізу); проведення ревізії (аудиту, службових та інших перевірок) будівельної організації; допиту свідків, потерпілих і підозрюваних; призначення та проведення окремих видів експертиз (Запотоцький, 2018).

Крім того, звернемо увагу на дисертаційне дослідження Р. Р. Романенка на тему «Виявлення та розслідування підрозділами Національної поліції України розкрадання лісодеревини» (Романенко, 2021). У дисертації обґрунтовано низку положень, висновків, рекомендацій, що мають теоретичне і практичне значення. Зокрема, вперше: розроблено криміналістичну характеристику кримінальних правопорушень, пов'язаних із розкраданням лісодеревини, відповідно до якої основними структурними елементами є: спосіб підготовки, вчинення та приховування кримінального правопорушення; предмет злочинного посягання; особа злочинця; слідова картина; запропоновано визначення поняття «криміналістична характеристика розкрадання лісодеревини»; сформульовано типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування розкрадання лісодеревини і запропоновано алгоритм дій слідчого, що забезпечить ефективність розслідування, тощо.

Також, для вирішення окремих завдань наукового дослідження важливе значення має наукова робота Ю. О. Ліпіна на тему «Розслідування заволодіння майном шляхом зловживання службовим становищем у паливно-енергетичному комплексі України» (Ліпін, 2021). У роботі автором надано пропозиції щодо вироблення ефективної методики розслідування привласнення, розтрати майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем у паливно-енергетичному комплексі України.

У контексті нашого дослідження необхідно звернути увагу на науковий доробок учених з інших суміжних галузей юридичної науки, оскільки тенденції розвитку наукового знання свідчать про поступову інтеграцію наукових досліджень та використання в багатьох із них міждисциплінарних підходів (Іщенко, 2008: 20).

Отже, розглянено дослідження присвячені окремим кримінально-правовим та кримінологічним аспектам досліджуваної проблематики.

У зв'язку з цим слушно проаналізувати монографічне дослідження Ю. А. Дорохіна «Злочини проти власності. Теоретико-правове дослідження» (Дорохіна, 2016). Монографія присвячена дослідженню злочинів проти власності. Розглянуто теоретичні та законодавчі проблеми доктринального визначення, змісту (сутності) поняття (явища) власності як об'єкта кримінально-правової охорони. Наукові положення, отримані автором, можуть бути використані у законотворчій та нормотворчій діяльності, передусім у частині внесення змін і доповнень до правових актів, які регулюють питання кримінально-правової охорони власності, у навчальному процесі при викладанні дисциплін «Кримінальне право України» і «Кримінально-правова охорона власності» майбутнім фахівцям юридичного напрямку (Дорохіна, 2016).

Важливим також є дисертаційне дослідження А. В. Вавриша «Запобігання злочинам проти власності у сфері будівництва» (Вавриш, 2018). Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в дисертації вперше поставлено й вирішено наукове завдання запобігання злочинам проти власності у сфері будівництва, що надало можливість обґрунтувати пропозиції, спрямовані на удосконалення законодавства та практики його застосування державними й недержавними суб'єктами забезпечення безпеки будівельної галузі.

Слушно проаналізувати дисертаційне дослідження С. С. Сироватка на тему: «Кримінальна відповідальність за привласнення, розтрату майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем, вчинені у співучасті». У роботі:

- досліджено історико-правовий розвиток та соціальна обумовленість кримінальної відповідальності за привласнення, розтрату майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем, вчинені у співучасті;

- аргументовано що родовий об'єкт злочинів проти власності можна визначити як суспільні відносини економіко-правового характеру, що забезпечують рівні права різних суб'єктів права власності на здійснення належного їм права володіння, користування та розпорядження своїм майном, незалежно від форми власності;

– доведено, що особа набуває статусу суб'єкта привласнення або розтрати з моменту фактичної передачі їй майна, однак при цьому вона може не мати статусу матеріально відповідальної особи.

– констатовано, що при вчиненні будь-якого привласнення, розтрати майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем за попередньою змовою групою осіб, коли всі винні особи є співвиконавцями злочину, зміст інтелектуальної ознаки прямого умислу полягає у тому, що всі особи, які є учасниками такої групи, окрім основного розуміння того, що за діяння вони вчиняють, повинні також усвідомлювати, що вони вчиняють об'єктивну сторону такого діяння спільно з іншою (іншими) особами.

– удосконалено розуміння «спільності», як ознаки організованої групи, що містить наступні складові: 1) кожен з учасників організованої групи докладає відповідних зусиль, вносячи свій внесок у створення та (або) злочинну діяльність такої групи, що ставить перед собою мету вчинення не менше двох злочинів; 2) діяння кожного з учасників організованої групи спрямовані на досягнення спільного, єдиного та неподільного результату – вчинення злочинів, для яких створювалась така група; 3) дії кожного з учасників організованої групи перебувають у необхідному причинному зв'язку з фактом існування такої групи, а також зі злочинами, які ця група вчиняє.

– досліджено кримінальне законодавство окремих країн Європи щодо регламентації кримінальної відповідальності за розглядані злочинні діяння надало змогу дисертанту, зокрема, відзначити позитивний досвід законодавців Республіки Болгарія, Республіки Польща, що варто запозичити вітчизняному законодавцю. На підставі цього констатовано, що наявність у тексті ст. 191 КК України заохочувальної норми із таким змістом може сприяти виявленню більшої кількості привласнень та розтрат, спростити процедуру доказування різних ознак складу вчиненого злочину та задовільнити інтереси постраждалої сторони (Сироватка, 2020).

Розглянемо дослідження присвячені окремим адміністративно-правовим аспектам протидії корупційним кримінальним правопорушенням.

У зв'язку з цим слушно проаналізувати монографічне дослідження В. Е. Гедульянов на тему: «Адміністративно-правові засади запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням» (Гедульянов, 2020), в якому вченим ґрунтовно досліджено: проблеми практичного застосування адміністративно-правових засобів запобігання корупції, неузгодженості між нормами чинного законодавства, що створюють правові колізії у сфері запобігання корупції; розглянуто механізм притягнення до адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією та визначено проблеми виявлення, фіксації таких правопорушень, а також притягнення до відповідальності винних осіб.

Значний інтерес для висвітлення досліджуваної проблеми становить дисертація Г. В. Войтова на тему: «Адміністративно-правові засади запобігання корупції в органах і установах виконання кримінальних покарань України» (Войтов, 2021). Дисертація присвячена комплексному дослідженню проблемних питань адміністративно-правових засад запобігання корупції в органах та установах виконання кримінальних покарань та організаційні аспекти здійснення цієї діяльності у сучасних умовах. Основними положеннями, що обумовлюють наукову є такі: визначено ознаки адміністративно-попереджувальних заходів запобігання корупції в органах та установах виконання кримінальних покарань: спрямовані на охорону суспільного порядку; застосування з метою попередити можливість здійснення корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією; незв'язаність із фактичним здійсненням корупційного правопорушення та правопорушення, пов'язаного з корупцією; передують застосуванню заходів примусу адміністративного чи кримінально-процесуального характеру; закріпленість у нормах права, які передбачають обов'язкові дії або заборони, що встановлюють правові обмеження, недотримання яких передбачає застосування адміністративних санкцій; застосування уповноваженими органами та посадовими особами; досліджено стан інституціоналізації корупції в Державній кримінально-виконавчій службі України; запропоновано зміни до нормативно-правових актів, направлених на посилення результативності адміністративно-правових засобів та методів у сфері запобігання корупції в органах та установах виконання кримінальних покарань України (Войтов, 2021).

Також, для вирішення окремих завдань наукового дослідження важливе значення має наукова робота О. П. Мусієнка на тему: «Адміністративно-правові заходи запобігання та протидії корупції в органах виконавчої влади і місцевого самоврядування в Україні» (Мусієнко, 2017). Дисертація присвячена комплексному дослідженню питань адміністративно-правових заходів запобігання і протидії корупції в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування на сучасному етапі розбудови Української держави, окреслено проблеми, що виникають у цій сфері, та сформульовано відповідні наукові положення і рекомендації для їх вирішення. Зокрема: обґрунтовано необхідність надати право профільним громадським організаціям, статутною діяльністю яких віднесені питання запобігання і протидії корупції, делегувати представників до складу громадських рад при Національному агентстві з питань запобігання корупції в Україні та Національному антикорупційному бюро України; доведено доцільність виокремлення в структурі Національного антикорупційного бюро України (його управління на місцях) підрозділів (груп фахівців) з функціями перевірки інформації, що подається викривачами, забезпечення захисту їх конфіденційності і (за певних умов) анонімності; аргументовано положення щодо надання детективам Національного антикорупційного бюро України права приймати рішення про застосування заходів безпеки до викривачів та інших осіб, які потребують захисту у зв'язку з антикорупційними розслідуваннями (Мусієнко, 2017).

Також варто згадати низку наукових статей фахівців у галузі криміналістики, оперативно-розшукової діяльності, кримінального права та кримінології, які стосуються проблематики нашого дослідження.

Наприклад, це розробки Л. В. Дороша «Щодо ефективності застосування законодавства про кримінальну відповідальність за привласнення, розтрату майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем» (Дорош, 2008), О. А. Слабченка «Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем за кримінальним законодавством ФРН, Франції та Великобританії: порівняльно-правове дослідження» (Слабченко, 2011), М. О. Свіріна «Протидія та запобігання злочинам проти власності в діяльності Національної поліції України» (Свірін, 2017), Ю. Пілюкова «Залучення спеціаліста до огляду при розслідуванні розкрадань майна шляхом зловживання службовим становищем» (Пілюков, 2022), О. А. Семенюка «Розслідування кримінального правопорушення, передбаченого ст. 191 Кримінального кодексу України: види спеціальних знань і окремі елементи криміналістичної характеристики» (Семенюк, 2023).

Грунтовною є публікація О. В. Синчука «Використання систем типових версій при розслідуванні привласнення, розтрати майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (розкрадання)» (Синчук, 2013). У цій статті вченим проаналізовано криміналістичні особливості привласнення, розтрати майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (розкрадань), розглянуто можливість оптимізації діяльності слідчого з розслідування розкрадань завдяки використанню систем типових версій. Досліджено кримінально-правову та криміналістичну характеристику привласнення, розтрати майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем у сфері будівництва й окреслено особливості розслідування цього злочину. Визначено типові слідчі ситуації, що виникають у межах розслідування. Розкрито порядок проведення окремих слідчих (розшукових) дій.

Також слід відміти наукову публікацію А. Ю. Петришина «Окремі складові кримінологічної характеристики осіб, які вчиняють привласнення, розтрати або заволодіння чужим майном шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем» (Петришина, 2019). У якій вченим досліджено окремі складові кримінологічної характеристики осіб, які вчиняють привласнення, розтрату або заволодіння службовою особою чужим майном шляхом зловживання своїм службовим становищем в Україні, а саме їх соціально-демографічні ознаки: стать, вік та рівень освіти. Встановлено, що ця характеристика має свої особливості притаманні корупційним кримінальним правопорушенням, на відміну від загальної злочинності та злочинних посягань проти власності: переважають особи зрілого віку (близько 85%) з вищою освітою, рівною мірою як чоловіки, так і жінки.

Узагальнюючи науковий доробок вітчизняних вчених, варто відзначити, що опубліковані праці складають вихідні науково-теоретичні основи для подальшого дослідження обраної проблематики. Однак варто зазначити, що в умовах введення режиму воєнного стану, значно зросла суспільна небезпечність кримінальних правопорушень, передбачених ст. 191 КК України, які вчиняються у сфері оборонно-промислового комплексу (про що зазначило 91,2 % опитаних респондентів). Зокрема, це обґрунтовується тим фактом, що їх вчинення тягне за собою заподіяння непоправної шкоди національній безпеці України, що в свою чергу підриває територіальну цілісність та недоторканість нашої держави.

Висновки. Враховуючи викладене, вважаємо, що актуальною на сьогодні є розробка принципово (якісно) нових методик щодо виявлення, документування та розслідування корупційних кримінальних правопорушень пов'язаних з привласненням, розтратою майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем.

За результатами опитування практичних працівників виокремлено пріоритетну тематику подальших наукових розвідок у досліджуваній сфері за такими напрямками: розкрити організаційно-правові засади взаємодії оперативних підрозділів та слідчих під час реалізації матеріалів оперативно-розшукової справи за фактом привласнення, розтрати майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (85%); розробити пропозиції щодо вдосконалення використання негласного співробітництва в межах оперативного пошуку, оперативної розробки та кримінального провадження (83%); запропонувати рекомендації щодо організації та проведення негласних слідчих (розшукових) дій на початковому етапі розслідування привласнення, розтрати майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (79%); визначити напрями удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності оперативних підрозділів щодо виявлення та документування привласнення, розтрати майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (71%).

Список використаних джерел:

1. Вавриш А.В. Запобігання злочинам проти власності у сфері будівництва: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктор. юрид. наук : спец. 12.00.08 «кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право. К., 2018. 20 с.
2. Войтов Г.В. Адміністративно-правові засади запобігання корупції в органах і установах виконання покарань України : дис. ... доктора філософії: спец.: 081 – Право / Одес. держ. ун-т внутр. справ України. Одеса, 2021. 259 с.
3. Гедульонов В.Е. Адміністративно-правові засади запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. К., 2020. 20 с.
4. Головін Д.В. Проведення контролю за вчиненням злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів : дис. ... доктора філософії: спец.: 081 – Право / Одес. держ. ун-т внутр. справ України. Одеса, 2021. 210 с.
5. Дорохіна Ю.А. Злочини проти власності. Теоретико-правове дослідження : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. 744 с.

6. Дорош Л.В. Щодо ефективності застосування законодавства про кримінальну відповідальність за привласнення, розтрату майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2008. Вип 16. С. 27–35.
7. Журба С.О. Криміналістична характеристика та розслідування привласнення, розтрати майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем у сфері житлово-комунального господарства: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2020. 20 с.
8. Запоцький А.П. Теоретичні основи та практика розслідування злочинів у сфері будівництва : дис. на здобуття наук. ступеня доктор. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика ; судова експертиза ; оперативно-розшукова діяльність». К., 2018. 510 с.
9. Злочини проти власності та їх запобігання. URL: http://pli.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/9_F.pptx.
10. Іщенко В.О. Торгівля жінками та дітьми (кримінологічні та кримінально-правові аспекти боротьби. К.: Атіка, 2008. 247 с.
11. Кулик С.С. Розслідування привласнення, розтрати майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09; Акад. адвокатури України. – Київ, 2015. – 22 с.
12. Ліпін Ю.О. Розслідування заволодіння майном шляхом зловживання службовим становищем у паливно-енергетичному комплексі України : дис. доктора філософії 081 «Право» Київ. 2021.
13. Мусієнко О.П. Адміністративно-правові заходи запобігання та протидії корупції в органах виконавчої влади і місцевого самоврядування в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. К., 2017. 20 с.
14. Офіційний вебпортал ЛьвДУВС. Захист дисертації Павліченко Володимира Вікторовича. Дисертація на спеціальну тему: «Організаційно-тактичні засади протидії підрозділами Департаменту стратегічних розслідувань Національної поліції України привласненню. Розтраті майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем». URL: <https://www.lvduvs.edu.ua/uk/razovi-spetsializovani-vcheni-rady-z-prysudzhennia-stupenia-doktora-filosofii.html?view=article&id=1545:zakhyt-dysertatsii-pavlichenka-volodymyra-viktorovycha&catid=157>
15. Павленко С.О. Аналіз сучасного стану наукових досліджень проблем оперативно-розшукової тактики. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2018. № 2 (107). С. 105–122.
16. Павленко С.О. Основи оперативно-розшукової тактики : монографія. Київ : Людмила, 2022. 624 с.
17. Перелік тем дисертаційних досліджень з проблем держави і права (затверджених у 2015 р.): розглянуті та схвалені координаційними бюро відділень Національної академії правових наук України. Харків: Право, 2016. 252 с.
18. Петришина А.Ю. Окремі складові кримінологічної характеристики осіб, які вчиняють привласнення, розтрати або заволодіння чужим майном шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем. *Юридична наука*. 2019. № 10 (100). С. 42–49.
19. Пілюков Ю. «Залучення спеціаліста до огляду при розслідуванні розкрадань майна шляхом зловживання службовим становищем». *Актуальні проблеми правознавства*. 2022. 2 (30). С. 142–147.
20. Про результати боротьби з організованими групами та злочинними організаціями. Офіс Генерального прокурора:[сайт]. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-rezultati-borotbi-z-organizovanimi-grupami-ta-zlochinnimi-organizaciyami-2>.
21. Романенко Р.Р. Виявлення та розслідування підрозділами Національної поліції України розкрадання лісодеревини : дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика ; судова експертиза ; оперативно-розшукова діяльність». Львів., 2021. 215 с.
22. Свірін, М.О. Протидія та запобігання злочинам проти власності в діяльності національної поліції України. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*, 2020. № 4(80). URL: <https://journal.lduvs.lg.ua/index.php/journal/article/view/257>.
23. Севрук В.Г. Протидія злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі: теорія та практика: монографія. Київ: «Видавництво Людмила», 2022. 1092 с.
24. Семенюк О.А. Розслідування кримінального правопорушення, передбаченого ст. 191 Кримінального кодексу України: види спеціальних знань і окремі елементи криміналістичної характеристики. Злочинність і протидія їй в умовах війни: глобальний, регіональний та національний виміри : зб. тез доп. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 12 квіт. 2023 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; Кримінол. асоц. України ; Наук. парк «Наука та безпека». Вінниця : ХНУВС, 2023. С. 207–209.
25. Синчук О.В. Використання систем типових версій при розслідуванні привласнення, розтрати майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (розкрадання). *Теорія і практика правознавства*. 2013. Вип. 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2013_2_63.
26. Сирватка С.С. Кримінальна відповідальність за привласнення, розтрату майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем, вчинені у співучасті: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2020. 290 с.
27. Слабченко О.А. Привласнення, розтрату майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем за кримінальним законодавством ФРН, Франції та Великобританії: порівняльно-правове дослідження. *Форум права*. 2011. № 4. С. 691–698. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2011_4_116
28. Швець А. Майно як предмет злочинів проти власності. *Підприємництво, господарство і право*. 2009. № 10. С. 76–78.

References:

1. Vavrysh, A.V. (2018). Zapobihannia zlochynam proty vlasnosti u sferi budivnytstva [Prevention of property crimes in the field of construction]: avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia doktor. yuryd. nauk : spets. 12.00.08 «kryminalne pravo ta kryminolohiia; kryminalno-vykonavche pravo. K. 20 p. [in Ukrainian]
2. Voitov, H.V. (2021). Administratyvno-pravovi zasady zapobihannia koruptsii v orhanakh i ustanovakh vykonannia pokaran Ukrainy [Administrative and legal principles of prevention of corruption in bodies and institutions of execution

- of punishments of Ukraine]: dys. ... doktora filosofii: spets.: 081 – Pravo / Odes. derzh. un-t vnutr. sprav Ukrainy. Odesa, 259 p. [in Ukrainian]
3. Hedulianov, V.E. (2020). Administratyvno-pravovi zasady zapobihannia koruptsiinym ta poviazanym z koruptsiieiu pravoporushenniam [Administrative and legal principles of prevention of corruption and corruption-related offenses]: avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. yuryd. nauk : spets. 12.00.07 «administratyvne pravo i protses; finansove pravo; informatsiine pravo. K. 20 p. [in Ukrainian]
 4. Holovin, D.V. (2021). Provedennia kontroliu za vchynenniam zlochyniv u sferi obihu narkotychnykh zasobiv, psykhotropnykh rechovyn, yikh analogiv abo prekursoriv [Conducting control over the commission of crimes in the sphere of circulation of narcotic drugs, psychotropic substances, their analogues or precursors]: dys. ... doktora filosofii: spets.: 081 – Pravo / Odes. derzh. un-t vnutr. sprav Ukrainy. Odesa, 210 p. [in Ukrainian]
 5. Dorokhina, Yu.A. (2016). Zlochyny proty vlasnosti. Teoretyko-pravove doslidzhennia [Crimes against property. Theoretical and legal research]: monohrafiia. Kyiv : Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t, 744 p. [in Ukrainian]
 6. Dorosh, L.V. (2008). Shchodo efektyvnosti zastosuvannia zakonodavstva pro kryminalnu vidpovidalnist za pryvlasnennia, roztratu maina abo zavolodinnia nym shliakhom zlovzhyvannia sluzhbovym stanovyschem [Regarding the effectiveness of the application of the legislation on criminal liability for the appropriation, waste of property or taking possession of it by abuse of official position]. *Pytannia borotby zi zlochynnistiu*. Vyp 16. pp. 27–35. [in Ukrainian]
 7. Zhurba, S.O. (2020). Kryminalistychna kharakterystyka ta rozsliduvannia pryvlasnennia, roztraty maina abo zavolodinnia nym shliakhom zlovzhyvannia sluzhbovym stanovyschem u sferi zhytlovo-komunalnoho hospodarstva [Forensic characterization and investigation of appropriation, waste of property or possession of it through abuse of official position in the field of housing and communal services]: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.09. Kyiv, 20 p. [in Ukrainian]
 8. Zapototskyi, A.P. (2018). Teoretychni osnovy ta praktyka rozsliduvannia zlochyniv u sferi budivnytstva [Theoretical foundations and practice of investigating crimes in the field of construction: dissertation. for obtaining sciences]: dys. na zdobuttia nauk. stupenia doktor. yuryd. nauk : spets. 12.00.09 «Kryminalnyi protses ta kryminalistyka ; sudova ekspertyza ; operatyvno-rozshukova diialnist». K. 510 p. [in Ukrainian]
 9. Zlochyny proty vlasnosti ta yikh zapobihannia [Crimes against property and their prevention]. URL: http://pli.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/9_F.pptx. [in Ukrainian]
 10. Ishchenko, V.O. (2008). Torhivlia zhinkamy ta ditmy (kryminolohichni ta kryminalno-pravovi aspekty borotby [Trafficking in women and children (criminological and criminal legal aspects of the fight)]. K.: Atika, 247 p. [in Ukrainian]
 11. Kulyk, S.S. (2015). Rozsliduvannia pryvlasnennia, roztraty maina abo zavolodinnia nym shliakhom zlovzhyvannia sluzhbovym stanovyschem [Investigation of misappropriation, waste of property or taking possession of it by abuse of official position]: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.09; Akad. advokatury Ukrainy. Kyiv, 22 p. [in Ukrainian]
 12. Lipin, Yu.O. (2021). Rozsliduvannia zavolodinnia mainom shliakhom zlovzhyvannia sluzhbovym stanovyschem u palyvno-enerhetychnomu kompleksi Ukrainy [Investigation of the acquisition of property by abuse of official position in the fuel and energy complex of Ukraine]: dys. doktora filosofii 081 «Pravo» Kyiv. 287 p. [in Ukrainian]
 13. Musienko, O.P. (2017). Administratyvno-pravovi zakhody zapobihannia ta protydiv koruptsii v orhanakh vykonavchoi vlady i mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini [Administrative and legal measures to prevent and counter corruption in the bodies of executive power and local self-government in Ukraine]: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: spets. 12.00.07. K. 20 p. [in Ukrainian]
 14. Ofitsiinyi vebportal LvDUVS. Zakhyst dysertatsii Pavlichenka Volodymyra Viktorovycha [Official website of LvDUVS. Defense of the dissertation of Volodymyr Viktorovych Pavlichenko]. Dysertatsiia na spetsialnu temu: «Orhanizatsiino-taktychni zasady protydiv pidrozdilamy Departamentu stratehichnykh rozsliduvan Natsionalnoi politsii Ukrainy pryvlasnenniu. Roztrati maina abo zavolodinnia nym shliakhom zlovzhyvannia sluzhbovym stanovyschem». URL: <https://www.lvduvs.edu.ua/uk/razovi-spetsializovani-vcheni-rady-z-prysudzhennia-stupenia-doktora-filosofii.html?view=article&id=1545:zakhyst-dysertatsii-pavlichenka-volodymyra-viktorovycha&catid=157> [in Ukrainian]
 15. Pavlenko, S.O. (2018). Analiz suchasnoho stanu naukovykh doslidzen problem operatyvno-rozshukovoi taktyky [Analysis of the current state of scientific research on the problems of operative and investigative tactics]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii vnurishnikh sprav*. № 2 (107). pp. 105–122. [in Ukrainian]
 16. Pavlenko, S.O. (2022). Osnovy operatyvno-rozshukovoi taktyky [Basics of operational search tactics]: monohrafiia. Kyiv : Liudmyla, 624 p. [in Ukrainian]
 17. Perelik tem dysertatsiinykh doslidzen z problem derzhavy i prava (zatverdzhenykh u 2015 r.) [List of topics of dissertation studies on the problems of the state and law (approved in 2015)]: rozghlianuti ta skhvaleni koordynatsiinyi biuro viddilen Natsionalnoi akademii pravovykh nauk Ukrainy. Kharkiv: Pravo, 2016. 252 p. [in Ukrainian]
 18. Petryshyna, A.Iu. (2019). Okremi skladovi kryminolohichnoi kharakterystyky osib, yaki vchyniaut pryvlasnennia, roztraty abo zavolodinnia chuzhym mainom shliakhom zlovzhyvannia sluzhbovoiu osoboju svoim sluzhbovym stanovyschem [Separate components of the criminological characteristics of persons who embezzle, embezzle, or seize other people's property by abusing their official position]. *Yurydychna nauka*. № 10 (100). pp. 42–49. [in Ukrainian]
 19. Piliukov, Yu. (2022). «Zaluchennia spetsialista do ohliadu pry rozsliduvanni rozkradan maina shliakhom zlovzhyvannia sluzhbovym stanovyschem» ["Involvement of a specialist in the examination during the investigation of theft of property by abuse of official position"]. *Aktualni problemy pravoznavstva*. № 2 (30). pp. 142–147. [in Ukrainian]
 20. Pro rezultaty borotby z orhanizovanymi hrupamy ta zlochynnymi orhanizatsiiami [On the results of the fight against organized groups and criminal organizations]. Ofis Heneralnoho prokurora:[sait]. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-rezultati-borotbi-z-organizovanymi-grupami-ta-zlochinnymi-organizatsiyami-2>. [in Ukrainian]
 21. Romanenko, R.R. (2021). Vyavlennia ta rozsliduvannia pidrozdilamy Natsionalnoi politsii Ukrainy rozkradannia lisoderevyny [Identification and investigation of the theft of timber by units of the National Police of Ukraine]: dys. na

- zdobuttia nauk. stupenia kand. yuryd. nauk : spets. 12.00.09 «Kryminalnyi protses ta kryminalistyka ; sudova ekspertyza ; operativno-rozshukova diialnist». Lviv. 215 p. [in Ukrainian]
22. Svirin, M.O. (2020). Protydiia ta zapobihannia zlochynam proty vlasnosti v diialnosti natsionalnoi politsii ukrainy [Counteraction and prevention of crimes against property in the activities of the national police of Ukraine]. *Visnyk Luhanskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav imeni E.O. Didorenka*, № 4(80). URL: <https://journal.lduvs.lg.ua/index.php/journal/article/view/257>. [in Ukrainian]
 23. Sevrjuk, V.H. (2022). Protydiia zlochynam, shcho vchyniautsia orhanizovanyimi hrupami i zlochynnymi orhanizatsiiami, yaki sformovani na etnichnii osnovi: teoriia ta praktyka [Combating crimes committed by organized groups and criminal organizations formed on an ethnic basis: theory and practice]: monohrafiia. Kyiv: «Vydavnytstvo Liudmyla», 1092 p. [in Ukrainian]
 24. Semenjuk, O.A. (2023). Rozsliduvannia kryminalnogo pravoporushennia, peredbachenoho st. 191 Kryminalnogo kodeksu Ukrainy: vydy spetsialnykh znan i okremi elementy kryminalistychnoi kharakterystyky [Investigation of a criminal offense provided for by Art. 191 of the Criminal Code of Ukraine: types of special knowledge and separate elements of forensic characteristics]. *Zlochynnist i protydiia yii v umovakh viiny: hlobalnyi, rehionalnyi ta natsionalnyi vymiry* : zb. tez dop. nauk.-prakt. konf. (m. Vinnytsia, 12 kvit. 2023 r.) / MVS Ukrainy, Kharkiv. nats. un-t vnutr. sprav ; Kryminol. asots. Ukrainy ; Nauk. park «Nauka ta bezpeka». Vinnytsia : KhNUVS, pp. 207–209. [in Ukrainian]
 25. Sychuk, O.V. (2013). Vykorystannia system tipovykh versii pry rozsliduvanni pryvlasnennia, roztraty maina abo zavolodinnia nym shliakhom zlovzhyvannia sluzhbovym stanovyschem (rozkradannia) [Use of standard version systems in the investigation of embezzlement, embezzlement or possession of property by abuse of official position (theft)]. *Teoriia i praktyka pravoznavstva*. Vyp. 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2013_2_63. [in Ukrainian]
 26. Syrovatka, S.S. (2020). Kryminalna vidpovidalnist za pryvlasnennia, roztratu maina abo zavolodinnia nym shliakhom zlovzhyvannia sluzhbovym stanovyschem, vchyneni u spivuchasti [Criminal responsibility for misappropriation, embezzlement of property or possession of it through abuse of official position, committed in complicity]: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.08. Kyiv, 290 p. [in Ukrainian]
 27. Slabchenko, O.A. (2011). Pryvlasnennia, roztrata maina abo zavolodinnia nym shliakhom zlovzhyvannia sluzhbovym stanovyschem za kryminalnym zakonodavstvom FRN, Frantsii ta Velykobrytanii: porivnialno-pravove doslidzhennia [Misappropriation, embezzlement or taking possession of property by abuse of office under the criminal law of Germany, France and Great Britain: a comparative legal study]. *Forum prava*. № 4. pp. 691-698. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2011_4_116 [in Ukrainian]
 28. Shvets, A. (2009). Maino yak predmet zlochyniv proty vlasnosti [Property as an object of crimes against property]. *Pidpriemnytstvo, gospodarstvo i pravo*. № 10. pp. 76–78. [in Ukrainian]